

(rajonas / miestas, mokykla)

_____ klasės (grupės) mokinio (-ės) _____

(vardas ir pavardė)

LIETUVIŲ KALBA (GIMTOJI)

2015 m. pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo užduotis

Teksto suvokimo, literatūros ir kalbos žinių taikymo testas

2015 m. birželio 2 d.

Trukmė – 1 val. (60 min.)

NURODYMAI

- Pasitikrinkite, ar nėra užduoties sąsiuvinyje tuščių lapų ar kito aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite vykdytojui.
- Įrašykite savo miestą / rajoną, mokyklą, vardą ir pavardę tam skirtoje užduoties sąsiuvinio vietoje.
- Rašykite aiškiai, įskaitomai mėlynai rašančiu rašikliu. Koregavimo priemonėmis naudotis negalima.
- Atsakykite į užduočių klausimus glaustai ir aiškiai. Atsakymus sutalpinkite tam paliktose eilutėse.
- Formuluokite atsakymus savais žodžiais. Jei klausimas nereikalauja cituoti – necituokite.

PASTABA: neaiškiai parašyti, pribraukti atsakymai vertinami 0 taškų.

Linkime sėkmės!

VERTINIMAS

	Maksimalus taškų skaičius	1 vertintojas	2 vertintojas	Galutinis įvertinimas
Teksto suvokimas ir literatūros žinių taikymas	18			
Kalbos žinių taikymas	18			
Galutinė taškų suma	36			

TAŠKAI

Vertinimo komisija: _____

(parašas, vardas ir pavardė)

(parašas, vardas ir pavardė)

(parašas, vardas ir pavardė)

TEKSTO SUVOKIMO IR LITERATŪROS ŽINIŲ TAIKYMO UŽDUOTYS

Perskaitykite tekstus ir atlikite užduotis.

1 tekstas

Žemaitė

MARTI

(Ištrauka)

Katrė vienmarškinė, po plaukų*, basa prie stalo kočiojo drabužius; įpykusi, įniršusi plyšo raudoni, truputį vėjo supūsta, o daugiau iš apmaudo; juodos jos akys spindėjo piktumu, tarytum kibirkštis pažers į šalis, o su kočėlais smarkiai švaistės.

Tėvas stovėjo asloje, netoli durų, motina prie židinio. Jonas išsitiesęs kniūpsčias pas krosnį* ant suoliuko; trumpa jam vietos, todėl kojas ligi kelių pastatęs aukštyn pagal sieną; galva antrame gale, nusikišusi ilgiau suoliuko; truputį burną pakėlęs, pypkę žinda.

Katrė drebančiu, bet skambančiu balsu aiškiai prorėksmais barės:

– Nė jokių ištaigų neprašau!.. Nepratusi kiauliškai ir nenoriu... Prie mano tėvelių šunys ir kiaulės geriau ėda... Grietinė antai – vienos kirmėlės, laikei apsižergusi!.. Kas tą kastinį* gali esti?.. Mėsa kaip šikšna* – nė pyrago šmotelio* nėra atgavėti*! Ar tai ne gėda ir patiems?.. Įmanytumėte savo draugą atsisukę suėsti!.. Ubagai* geriau pasitaiso Velykoms neko jūs.

Motina, turbūt jau pritrūkusi žodžių, tą patį čirkšdama, rankomis mojuodama, atkartoj:

– Pataikūnė, pataikūnė! tinginė! pajuodėlė!..

Tėvas vėl švarkšdamas kriokė:

– Mauči*, tuoj gauni į dantis! Kaip aš liepsiu, taip turi būti.

Jonas nusispjaudydamas drūtai* pritarė:

– Taigi taigi kaipgis! Laidykit gerkles... Kas čia jūsų bijo?

Katrė, skubėdama kočioti, taip smarkiai daužė į stalą, net langų stiklai virpėjo, ir vis nesustodama šaukė:

– Bene mane iš kokio kiaulininko parvedėt?!.. Ar aš jums siūliaus? Aš darbo nebijau, o jūsų liežuvio nė tiek!.. Man valia dirbti, valia nedirbti; savo šimtais išpirkau gyvenimą, o dabar per jūsų šykštumą kąsnio neturiu... gėda kam ir sakytis. Per kiaurą žiemą kaip kokia vergė viena dirbu, visus gyvulius veiziu*, o jūs tik dantis ant manęs pakabinti temokate... Kad jūsų gyvenimas ežeru būtų aptekęs!

Žemaitė. Rytų giedra. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2005.

Žodynėlis

po plaukų (tarm.) – vienplaukė, be skarelės
pas krosnį – prie krosnies
kastinys – žemaičių sviestas iš suplaktos, pašildytos grietinės
šikšna – oda, naudojama pakinktams, kasdienei avalynei siūti
šmotelis (ntk.) – gabalėlis
atgavėti – baigti pasninkauti
ubagas (ntk.) – elgeta
mauči (ntk.) – ša
drūtai – tvirtai
veiziu – žiūriu, prižiūriu

Klausimai:

1.1. Kokia Katrės būseną pirmoje ištraukos pastraipoje?

_____ (1 taškas)

1.2. Kokiomis meninės raiškos priemonėmis ši būseną atskleidžiama? Nurodykite dvi skirtingas priemones ir pateikite po pavyzdį.

_____ priemonė _____ pavyzdys

_____ priemonė _____ pavyzdys

(2 taškai)

2. Įvardykite dvi kilusio konflikto priežastis.

_____
_____

(2 taškai)

3. Suformuluokite ištraukos problemą.

_____ (1 taškas)

4. Palyginkite ištraukos veikėjus:

4.1. Kuo panašūs Vingių Jono ir tėvo charakteriai?

_____ (1 taškas)

4.2. Kuo panaši Katrės ir senosios Vingienės padėtis šeimoje?

_____ (1 taškas)

5. Paaiškinkite žodžių *tik dantis ant manęs pakabinti temokate* perkeltinę reikšmę tekste.

_____ (1 taškas)

Čia rašo
vertintojai
1 2

—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—

Iš viso (maks. **9 taškai**)

--	--

2 tekstas

Juozas Aputis

GYSLOČIO PARADOKSAS

(Ištrauka)

Kai tyčia ar netyčia perbėgame Žemaitės kūrybos puslapius, pajuntame kažki kokį keistą jausmą. Toji kūryba, rodos, mus sukrečia realybės reljefais, žodžio vaizdingumu, labai gyva gamta. Žemaitės fenomenas slepia ir dar vieną momentą: jos kūryboje uždaryta išskirtinė energija, atsiradusi iš labai tikro, gal iš tikrųjų vienintelio asmenybės pasireiškimo varianto: iš tikrovės žodžiais sukurti savąją, žemaitiškąją. Dar vienas dalykas, iki pat šių dienų tebedyantis Žemaitės fenomeną, yra jos, paprastos kaimo moters, susivokimas ir užsispyrimas savyje slypinčią energiją suvartyti tik į kūrybą, tik į rašymą. Tai ne atsitiktiniai rašymai, tai pašaukimas, Aukščiausiojo nuoroda, tai ilgesys, galimas dalykas, susijęs su moters širdimi, linkusia į stiprią meilę.

Tokia kūryba gali kalbėti, pirmą žvilgsnį metus, apie smulkiausią realybę ir kasdienybę, o iš tikrųjų jau yra ne taip: prieš mūsų akis veriasi s u k u r t a s i s pasaulis. Dėl to jis turi jau ir kokios magiškos galios, jis žadina ir mūsų kūrybiškumą, pasitikėjimą...

Betgi kuo čia dėtas straipsnio pavadinimo gyslotis? Ogi šit kuo: grįždamas iš Ventės rago, mūsų nedidelis pulkelis stabtelėjo paplentėj už Kauno prie pakelės suolelio atsipūsti. Ir štai tas paradoksas: prie suolelio, švarutėlėj plastmasinėj kiauradugnėj šiukšlių dėžėj, į viršų stiebėsi gražus gyslotis, o šalia tos dėžės, dailiai į maišelį supakuotos, buvo padėtos šiukšlės – tvarkingai, ne bet kaip numestos! Tas, kuriam reikėjo šiukšlinti, pakluso gysločio energijai, jo užmačiai, ir visas šitas vaizdeliukas – supakuotos šiukšlės ir gyslotis, žvaliai besiveržiantis iš dėžės į viršų, – buvo iš tikrovės, iš realybės sukurtas kūrinys. O jo kūrėjas – įprastiniam, kasdieniniam gyvenimui pasipriešinęs gyslotis... Vertas Žemaitės rankų.

Pagal Juozą Aputį. Maži atsakymai į didelius klausimus. Vilnius: *Alma littera*, 2006.

Klausimai:

6.1. Kokius Žemaitės kūrybos bruožus akcentuoja J. Aputis? Nurodykite bent du.

(2 taškai)

6.2. Remdamiesi literatūros žiniomis, įvardykite, kokiai literatūros srovei priskiriama Žemaitės kūryba.

(1 taškas)

7. Kokia kūrybos paskirtis išryškinama tekste?

(1 taškas)

Čia rašo
vertintojai

1 2

— —

— —

— —

8. Paaiškinkite paralelę tarp gysločio ir Žemaitės kūrybos.

_____

_____

(2 taškai)

Čia rašo
vertintojai
1 2

_____	_____
-------	-------

Iš viso (maks. 6 taškai)

_____	_____
-------	-------

Bendrieji klausimai (tekstų lyginimas):

9. Parašykite, kas sieja ir kas skiria abu tekstus:

9.1. Tekstus sieja tema

_____

(1 taškas)

9.2. Tekstus skiria funkcinis stilius:

pirmojo teksto _____,

antrojo teksto _____.

(2 taškai)

Čia rašo
vertintojai
1 2

_____	_____
_____	_____

Iš viso (maks. 3 taškai)

_____	_____
-------	-------

Taškų suma už teksto suvokimo ir literatūros žinių taikymo užduotis (maks. 18 taškų)

_____	_____
-------	-------

KALBOS ŽINIŲ TAIKYMO UŽDUOTYS

1 užduotis. Raskite sakinyje išplėstinį dalyvinį pažyminį, jį pabraukite, pakeiskite šalutiniu pažyminio dėmeniu ir užrašykite visą sakinį.

Parke topoliai paskleidė salstelėjusį kvapą, vakarais pripildantį ir Julijos kambarį, kuteno nosį, primindami pavasario siautulį.

_____

_____

(2 taškai)

Čia rašo vertintojai	
1	2

2 užduotis. Raskite ir pabraukite frazeologizmą, paaiškinkite jo prasmę.

Katrei šiurpas perėjo per kailį, kai pamatė, kokius draugininkus įgijo.

_____

_____

(2 taškai)

Čia rašo vertintojai	
1	2

3 užduotis. Įrašykite nebaigtų žodžių dalis.

Tautosakininkas Liudvikas Rėza, vienas **pirm**_____ (skaitv., vyr. g., dgs., kilm. l., įvardž.) taip plačiai **apibūdin**_____ (dal., veik. r., būt. kart. l., vns., vard. l.) lietuvių dainas, gėrėjosi jų natūralumu, **nevarž**_____ (dal., neveik. r., esam. l., vyr. g., vns., įnag. l.) paprastumu. Ir mes, **grožė**_____ (pusdal., sangr., vyr. g., dgs.) liaudies kūryba, savaime prabylame apie jos meniškumą, **dainuoj**_____ (dal., neveik. r., es. l., įvardž., mot. g., vns., naud. l.) tautosakai būdingą poezijos ir muzikos jungtį. Savitas ir liaudies kūrybos tautiškumas, pasižymįs Lietuvos etnografinių sričių **kultūr**_____ (būdv., mot. g., vns., įnag. l.) įvairove.

(3 taškai)

Čia rašo vertintojai	
1	2

Taškų suma (maks. 7 taškai)		
-------------------------------------	--	--

4 užduotis. *Irašykite praleistas raides, skliaustuose esančius žodžius parašykite kartu arba skyrium.*

Atėjo ruduo, išt__so vakarai. Julija smagiai juos leido si__vėjų kambar___. Už lango pliaupia lietus, dr__skosi vėjas, o čia šilta, šviečia pūsto stiklo lempa, m__sindama jaunimą lyg drugius naktį. Ir girgždina laukujes duris, susirenka, ūturiuoja. Linksma visiems. Į tas linksm__s__s vakaron__s atklęs (ne, vienas)_____.

Atslinks ir eigulys Laurynas Žymantas.

Aukštas, pailgaveidis garbanius atsisės kertėje prie stalo ir (tuoj, pat)_____ s__mojingai ims girtis, ką nupyl__s. Tai smagiai pajuokins. Ir atrodė jis (kaži, koks)_____ padraika, dar tokia figūra: ilganosis, perdži__vęs kaip šakalys. Bet buvo lauk__mas – geras liežuvis, mok__s iš nieko (kaip, mat)_____ sureg__ti pasaką, darė savo. O tos istorijos buvo tokios graudžios, kad Julija tik prik__s lūpą ir graud__lys užpl__s širdį. Tie pasakojimai žadins gail__stį kenčianč__j__m, o (už, vis)_____ labiau pačiam pasakotojui. Negana gyvenimas kartus, (dar, gi)_____ ir širdies tuštuma sl__gia.

(4 taškai)

Čia rašo vertintojai	
1	2
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—

5 užduotis. *Kur reikia, padėkite trūkstantus skyrybos ženklus.*

Žemaitė vis dažniau ima plunksną į rankas ir rašo vakarais ir naktimis kai šeimyna jau nueina ilsėtis ir kai namuose tylu. Poviliukas jai padovanojo lempą didelę baltu gaubtu palinkėdamas kad kaimynės raštai taip sušvistų Lietuvos padangėje kaip tas žibintas jos kamarėlėje. Ir dabar nors Žemaitėi svyra rankos apsunkusios nuo dienos darbų ir merkiasi nuo rašto mirgėjimo nuvargusios akys ji pakelia žvilgsnį į žiburį primenantį Višinskio žodžius ir vėl palinksta prie stalo. Be abejo Povilas išvedė Žymantienę iš nuošalių Ušnėnų į literatūrą kai dar būdamas gimnazistas atveždavo kaimynei slaptų lietuviškų laikraščių ir kai aiškino jų idėjas pasakojo kad devynioliktasis amžius tai Europos tautų atgimimo ir kovos laikotarpis ir kad joms priklauso ir lietuviai atgimstanti tauta. Dabar lietuvius deja dar engia carizmas uždraudęs lietuvišką spaudą bei lietuvių kalbą todėl kiekvienas kuris valdo plunksną privalo rašyti ir tie raštai turi išjudinti lietuvių valstiečius šviesesniau gyvenimui. Viename vaizdelyje apie valstiečių sūnų studentą prieš tėvų valią ir per didžiausią vargą besiveržiantį į mokslą siekiantį tarnauti savo kraštui Žemaitė rašė Iš kur semiatės kantrybės jūs nelaimingi ūkininkų vaikai Iš kur gaunate reikalingos jums tvirtybės Ji pati troško prisidėti prie jų darbų nes suprato kad eidama paskui tuos žmones matyt galėtų neberegėti nieko nei pilkos kasdienybės nei begalinio neišprusimo ir nugyventų prasmingesnę gyvenimą.

(4 taškai)

Čia rašo vertintojai	
1	2
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—

Taškų suma (maks. 8 taškai)		
-----------------------------	--	--

6 užduotis. *Pabraukite skliausteliuose pateiktą taisyklingą variantą.*

Žemaitė rašė (neprisiverčiant / neprisiversdama), be iš anksto numatytos idėjos – rašė taip, kaip yra gyvenime. Ant pečių užsimetusi skarą, įsispyrusi į veltinius, rašė pieštuku, (regis / matomai), ne taip grubo pirštai. Vis taisyklingo pieštuku, įrašė atskiras detales. (Neužilgo / Netrukus) pasigedo gero kritiko patarimo. Kovo pradžioj susilankstė nertinį ir skarą, tarp jų įspraudė savo rašymų ir išvažiavo pas J. Jablonskį, kad (parodytų / parodyti) kalbos žinovui. Kalbėdamasi su Jablonskiu pasijuto ir pati (tikresne / tikresnė), tarsi iš šalies, kito akimis žvelgė į savo kūrinį. Tiesa, iš esmės nieko neperdirbinėjo, tik paryškino veikėjų piešinį, sustodama, paieškodama tinkamesnio (išsireiškimo / pasakymo).

(3 taškai)

Čia rašo vertintojai	
1	2
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—

Taškų suma už kalbos žinių taikymo užduotis (maks. 18 taškų)		
--	--	--

Kalbos žinių taikymo užduotims rengti naudota literatūra:

J. Jasaitis. Žemaitė. Kaunas: *Šviesa*, 1972.A. Sprindis. Žemaitė. Vilnius: *Vaga*, 1986.Žemaitė. Rytų giedra. Vilnius: *Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla*, 2005.**TESTO VERTINIMAS TAŠKAIS**

Užduotys	Maks. taškų skaičius	Vertinimas	
Teksto suvokimas ir literatūros žinių taikymas	18		
1 užduotis	9		
2 užduotis	6		
Bendrieji klausimai (tekstų lyginimas)	3		
Kalbos žinių taikymas	18		
1 užduotis	2		
2 užduotis	2		
3 užduotis	3		
4 užduotis	4		
5 užduotis	4		
6 užduotis	3		

Testo vertinimas taškais	36		
---------------------------------	-----------	--	--